

מלחמת "עד כאן": ארצות-הברית לקראת מהלך מסובך

רוני ברט

למן פרוץ המשבר בלבנון היתה עמדתה של ארצות-הברית פשוטה: האחריות הישירה למשבר רובצת על חזבאללה, והעקיפה – על סוריה ואירן; אין טעם בהפסקת אש כ"פתרון זמני" מפני שהיא רק תחזיר את הסטטוס קוו הקודם בלא לטפל ב"גורמי השורש" למשבר; הפסקת אש צריכה להתבסס על יישום החלטת מועצת הביטחון 1559, שבמסגרתה יפורק חזבאללה מנשקו וצבא לבנון, בגיבוי כוח בינלאומי חדש, יתפרס בדרום לבנון ויאכוף שם את ריבונותה של ממשלת לבנון; על ישראל לעשות את המרע כדי להימנע מפגיעה באזרחים חפים מפשע ובתשתיות אזרחיות, להימנע מערעור ממשלת לבנון הדמוקרטית וה"שברירית", ולאפשר סיוע הומניטארי.

עמדה זו נובעת לא רק מתמיכתו הבסיסית של הממשל בישראל. מבחינת האמריקאים המשבר בלבנון נתפס קודם כל בהקשר של שני המאמצים העיקריים במדיניותם, הקשורים זה בזה: המאבק בטרור והכלתה של איראן. חזבאללה מוגדר על ידי ארצות-הברית כארגון טרור ונתפס כשלוחה של איראן, ולכן הוא מהווה איום משולב. בשנה האחרונה חזבאללה לא רק הטיל וטו על מימוש החלטה 1559, אלא אף פעל לעידוד חמאס וארגונים אחרים כדי להסלים את הסכסוך הישראלי-פלסטיני. יתר על כן, עיתוי החטיפה נחשד כתואם את האינטרס של איראן בהסטת תשומת הלב הבינלאומית מהטיפול בתוכניתה הגרעינית. לכן אין זה מפתיע כי בעיני ארצות-הברית הטיפול בחזבאללה בנקודת זמן זו צריך להיות קודם כל, מהותית ובוודאי כרונולוגית, צבאי. מכיוון שכך, לא רק שאין הצדקה להגביל את מאמץ הלחימה הישראלי, אלא יש אף לעודדו. האמריקאים אינם רואים במשבר הזה בעיה הדורשת פתרון מיידי בטווח הקצר, אלא גם "הזדמנות להתפכחות" ולפגיעה פיסית בכוחו של גוש הטרור (איראן, סוריה, חזבאללה, חמאס). מדובר ב"צירי לידה של מזרח תיכון חדש".

להגיע להפסקת אש עם ארגון טרור? עם האצת התהליך הדיפלומטי הקוהרנטיות של העמדה האמריקאית עומדת ככל הנראה להיפרם. הנקודה הבעייתית בה, היא ההתייחסות לממשלת לבנון. ממשל בוש רואה בממשלת לבנון, שהורכבה על ידי הפרלמנט שנבחר לאחר פינוי הצבא הסורי, דוגמה חיובית להצלחתו של מאמץ הדמוקרטיזציה במזרח התיכון. (לא בטוח שראייה זו מוצדקת. סילוק הצבא

השבוע הראשון של המשבר, כדי להביא להפסקת אש. אין הצדקה לתדהמה זו. הממשל הזה כבר הוכיח בעבר שכאשר פוקעת סבלנותו הוא מעדיף לא לדבר עם "עבריינים" בינלאומיים מועדים, כגון יאסר ערפאת או סדאם חוסיין. לצפות מממשל בוש לנהל משא ומתן – ולו עקיף – עם חזבאללה זה כמו לצפות למשא ומתן עם אל-קאעידה. על כגון דא אמר נציג ארצות-הברית באו"ם, ג'ון בולטון: "איך אפשר

מ דלן אולברייט (שרת החוץ בממשל קלינטון 1997 – 2001) "נדהמה" מכך שמזכירת המדינה קונדוליסה רייס לא יצאה למזרח התיכון כבר בסוף

1 יש להניח כי ארצות-הברית מצפה מישראל להפגין נחישות לפחות כמו זו המופגנת בעיראק ובאפגניסטן. אם המבצע הצבאי יסתיים ללא פגיעה משמעותית בכוחו של חזבאללה, שתקיפה לא-אווירית היתה יכולה להשיג, כל תופתע ישראל מאכזבה אמריקאית.

ואיראן במשבר והמובילה את הפעילות המדינית הערבית. כדי להמתיק את הגלולה ולבנות את מעמדה של הממשלה סביר מאוד שארצות-הברית תסכים לכלול את חוות שבעא והאסירים הלבנונים כמרכיבים בהסדר הכללי. החלטה חדשה של מועצת הביטחון תנוסח כך שתעניק לגיטימציה ציבורית בתוך לבנון לנקיטת הצעדים המתחייבים. לעומת זאת, הממשל יותיר את המגעים הישירים עם דמשק לטיפולם של

תוכל להתקדם לקראת יציבות וריבונות עם חזבאללה, התבדתה.

על רקע זה עומדת ארצות-הברית בפני מהלך מסובך. מצד אחד, בוש הצהיר ש"זה חיוני שממשלת סניורה תשרוד את המשבר הזה", ורייס אמרה ש"סיום האלימות צריך לדחוף קדימה את הריבונות של לבנון". מצד שני, הממשל אינו רואה פתרון למשבר ללא יישום החלטה 1559; יישום ההחלטה מחייב הסכמה של ממשלת לבנון; הסכמה

הסורי הוא יותר עניין של ריבונות ופחות של דמוקרטיה; ותוצאות הבחירות על פי המפתח העדתי האנכרוניסטי המשוריין בחוקה אינן מייצגות באופן דמוקרטי את אוכלוסיית לבנון, בעיקר בגלל אפליית השיעים). ארצות-הברית תמכה בממשלה בראשות פואד סניורה וקיוותה שממשלה זו אכן תיישם בהדרגה את החלטה 1559 ותאכוף את ריבונותה גם בדרום לבנון. במסגרת גישה זו הסכים הממשל בשתיקה להשתתפותו של חזבאללה בממשלה, אף שהוגדר על ידי האמריקאים כארגון טרור. לארצות-הברית היו שתי תקוות: ראשית, שבהעדר נוכחות צבאית סורית הממשלה תתחזק עם הזמן וחזבאללה ייחלש; שנית, שהשתתפות בממשלה דמוקרטית תמתן את חזבאללה. (תקווה זו היא נדבך חדש יחסית בהשקפה האמריקאית על יתרונותיה של הדמוקרטיה: כפי שדמוקרטיזציה של מדינה תורמת להפיכתה לשוחרת שלום, כך השתתפותו של ארגון טרור בתהליך דמוקרטי תורמת למיתונו). תקווה זו באה לידי ביטוי בהצהרות אמריקאיות חוזרות ונשנות בשנה האחרונה, ובשבועיים האחרונים, ש"רגל אחת בטרור ורגל שנייה בפוליטיקה איננו מצב שיכול להימשך לאורך זמן".

יתכן מאוד שמעמדו הפוליטי-פנימי של חזבאללה נחלש, אולם אפילו כך הדבר, לא היתה לכך השלכה נראית לעין על התנהלותו האזורית. קשריו עם איראן וסוריה לא נחלשו, מעורבותו בסכסוך הישראלי-פלסטיני גברה, התנגדותו להחלטה 1559 בלמה את יישומה, ופעולת החטיפה מוכיחה כמובן שתעוזתו ושאיפותיו לא נשחקו. התקווה האמריקאית, שממשלת לבנון

ארצות-הברית תצטרך לעמוד קשה ובתחכום כדי למצוא את התמהיל הנכון של פיתויים ולחצים שיגרמו לממשלת לבנון לקבל את ההסדר הבינלאומי המתגבש

ערב הסעודית והאיחוד האירופאי, ויתנגד לכל מהלך שיתגמל את סוריה ו/או יסייע לה לצל את המשבר כדי "לחזור ללבנון". אם סוריה וחזבאללה יבלמו שיתוף פעולה של ממשלת לבנון עם הקהילה הבינלאומית, יתכן שהאמריקאים יאלצו לרמוז (בתיאום עם ישראל) שמעגל התקיפות יורחב גם לעבר מטרות תשתית לאומיות ומטרות סוריות.

ארצות-הברית תצטרך לעמוד קשה ובתחכום כדי למצוא את התמהיל הנכון של פיתויים ולחצים שיגרמו לממשלת לבנון לקבל את ההסדר הבינלאומי המתגבש. אלא שהאמריקאים גם מעוניינים שהממשלה תחזיק מעמד ואף תתחזק על חשבון חזבאללה. ספק אם מהלך מסובך כזה יצליח לפני החרפה צבאית ניכרת.

זו כרוכה בעימות פוליטי עם חזבאללה; והעימות עלול להביא לנפילת הממשלה ו/או למלחמת אזרחים. מאז פרוץ המשבר הביעה ארצות-הברית רק תמיכה בממשלת לבנון. עם האצת התהליך המדיני היא תיאלץ גם ללחוץ עליה, והלחץ עלול להביא לנפילתה. בעיה מסובכת, אולי אף ללא מוצא.

כדי להגביר את נחישותה של ממשלת לבנון לממש את ריבונותה (דיבורים של מנהיגים לבנונים בכיוון זה לא תורגמו עד כה להחלטות רשמיות מחייבות), על ארצות-הברית לחזק את הגורמים ה"פטריוטיים" בלבנון ולהחליש את תומכי חזבאללה וסוריה. יש להניח שיואצו מגעים ישירים עם אישים דרוזים ונוצרים במקביל לקשר השוטף עם ראש הממשלה הסוני. כן יעבוד הממשל בתיאום עם מדינות ערב בראשות ערב הסעודית, המאשימה את חזבאללה